

'Liever oorlog, dan leven als een zombie'

prof. Martin van Creveld
in gesprek met Albert de Booy

Zonder menselijke emoties zou er geen oorlog zijn. Dat geldt volgens Martin van Creveld - een van de meest gezaghebbende en vooraanstaande schrijvers en wetenschappers op het gebied van militaire geschiedenis en strategie - voor zowel mannen als vrouwen en is verankerd in onze hormonen.

Speakers Academy: Als u een groot publiek zou vragen wat beter is, oorlog of vrede, zou een grote meerderheid waarschijnlijk kiezen voor vrede en misschien maar een procent voor oorlog. Wat denkt u?

Martin van Creveld: "Als het mag, antwoord ik graag met een citaat van de voormalige Israëlische minister van defensie, Moshe Dayan: 'Er is niets spannender dan een oorlog, maar ik ben er zeker van dat dit geen reden is om een oorlog te beginnen.'"

S.A.: Heraclitus zei: 'Oorlog is de vader aller dingen'. Zou dat behalve voor politieke entiteiten ook waar

kunnen zijn voor individuen of zelfs voor alles dat menselijk is? Een van de betekenissen van het woord Jihad is immers innerlijke strijd tegen de eigen kwade neigingen. Kun je zeggen

'Een leger bereikt niets als niemand de dood in de ogen durft te kijken'

dat oorlog een synoniem is voor de natuurlijke staat der dingen of zelfs van het leven?

M.v.C.: "Ik ben het eens met Heraclitus. Het woord dat hij gebruikte was echter niet polemos, oorlog, maar agon. Dat beschrijft rivaliteit in een veel bredere betekenis dan alleen oorlog of conflict. Agon kan gaan over een atletiekwedstrijd, maar ook slaan op beproevingen, lijden en gevaar zoals in de twaalf 'werken' van Heracles. Een andere mogelijke betekenis is 'verzet'. Daar komt wellicht de uitdrukking 'Zonder verzet is er geen leven' vandaan."

S.A.: In een van uw boeken zegt u dat de prijs die we zouden moeten betalen voor een totale vrede wel eens te hoog zou kunnen zijn.

M.v.C.: "De menselijke emotie is naar mijn mening de echte oorzaak van oorlog. Aan de ene kant heb je angst, woede en wraak. Aan de andere kant is er de liefde: het verlangen je naasten en de mensen die je het meest liefhebt te beschermen - ook als daarvoor iemand moet sterven - en daarvoor tot het uiterste van je kunnen te gaan. Ergo, we moeten eerst menselijke emoties afschaffen, voordat we een einde kunnen maken aan het bestaan van oorlogen. Doordat emoties zijn terug te voeren op hormonen en de geneeskunde enorme vooruitgang heeft geboekt, is de dag waarop dit werkelijkheid zou kunnen zijn dichterbij dan menigeen denkt. Maar als ik moet kiezen tussen in vrede leven als een zombie en oorlog, verdient voor mij oorlog de voorkeur."

S.A.: U heeft ook gezegd dat een maatschappij die haar banden met de oorlogscultuur doorsnijdt, haar vermogen zichzelf te verdedigen verliest. Kunt u onze lezers dat uitleggen?

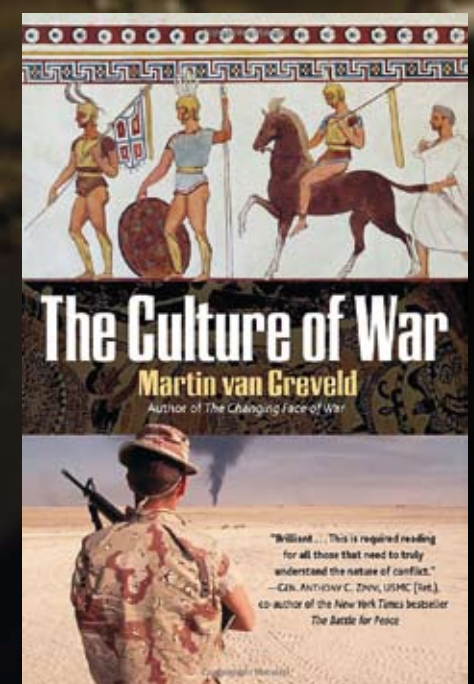
M.v.C.: "Oorlog voeren betekent dat er doden vallen, dat weet iedereen. Er moet ook bereidheid om te sterven zijn! Dat vergeet men vaak. Een leger kan beschikken over de beste organisatie en superieure materialen en zijn manschappen de beste training ter wereld geven, het bereikt absoluut niets wanneer de troepen de dood niet in de ogen durven kijken."

Mannen, en tegenwoordig ook vrouwen, willen hun leven alleen in de waagschaal stellen als er een doel is om voor te vechten. Opereren binnen een bepaalde oorlogscultuur - compleet met vlaggen, uniformen, insignes, ceremonieën, parades, muziek, medailles en herdenkingsbijeenkomsten voor de gevallenen - is daarbij noodzakelijk. Zonder deze cultuur is er geen leger, maar blijft er slechts een groep gewapende mensen over."

S.A.: Sommige politici en journalisten beschouwen Israël (informeel, zeker) als één van de Verenigde Staten. Is Israël daardoor te beschouwen als een grootmacht in het Midden-Oosten?

'Zonder oorlogscultuur is er geen leger, maar slechts een groepje gewapende mensen'

M.v.C.: "Israël is niet de 51ste staat van de Verenigde Staten, noch een grootmacht, maar simpelweg een land met 7,7 miljoen inwoners. Onder hen ongeveer zes miljoen joden, die zo goed als ze kunnen proberen te overleven in een zeer complexe, instabiele en vaak gevaarlijke omgeving die men het Midden-Oosten

ISBN: 978-0345505408

noemt. Om dat te kunnen doen krijgt men krachtige steun van de Verenigde Staten van Amerika, maar niet meer dan dat."

S.A.: Zal Israël Iran aanvallen bij een serieuze nucleaire dreiging?

M.v.C.: "Als ik dat wist, denkt u dat ik u dat zou vertellen?"

S.A.: De oorlog en de ethiek: de militaire academie West Point besteedt tegenwoordig in de lessen aandacht aan de Russisch-Duitse filosoof Immanuel Kant. Wat is daaruit af te leiden? Bestaat er zoiets als oorlogsethiek?

M.v.C.: "Ik weet niet hoe Kant op West Point wordt onderwezen, maar ik begrijp intussen wel waarom. De VS is de enige supermacht. Voornaamste tegenstanders zijn echter relatief zwakke en kleine, vaak bijna onzichtbare terroristische organisaties. De bestrijding van deze groepen geeft daardoor aanleiding tot ernstige ethische problemen. A fortiori, omdat veel zogenoemde contra-opstandden worden uitgevochten temidden van een burgerbevolking die niet uit strijders bestaat."

S.A.: De oorlog en de dichters. Oorlogsdichters als Wilfred Owen en Siegfried Sassoon waren zelf uitstekende soldaten, die daarvoor in het Verenigd Koninkrijk een hoge militaire onderscheiding hebben gekregen. Onder vele anderen, kunnen we ook de pacifist Leon Tolstoj en de filosoof Ludwig Wittgenstein noemen. Kiezen zij partij in hun literaire werken, of zijn die beïnvloed door de oorlogscultuur zoals die in uw visie bestaat?

M.v.C.: "De combinatie oorlog en kunst is altijd heel goed begrepen. Denk aan de Ilias, het beeld van Phidias, Athéna Promachos (Athéna de kam-

pioene), maar ook aan het Franse 'Chanson de Roland', 'Das Lied der Nibelungen', 'l'Héroïque' van Beethoven en zelfs 'Guernica' van Picasso. In feite zijn er maar twee grote onderwerpen in de kunst: de oorlog en de liefde in al hun eindeloze herhalingen en oneindige complexe en steeds weer fascinerende combinaties. Zonder deze twee onderwerpen resten alleen de abstracties van het genre Mondriaan."

S.A.: *De vrouw en de oorlog. In een interview heeft u gezegd: 'De ware reden dat er oorlogen zijn, is dat de man van oorlogen houdt en de vrouw van krijgers'. In een onlangs verschenen artikel over testosteron staat dat dit hormoon de voornaamste, natuurlijke oorzaak is van oorlogen. Landen met een overschot aan jonge mannen kennen enorme spanningen. Wat denkt u van dit seksuele element?*

M.v.C.: "Aan het begin van dit vraaggesprek heb ik de menselijke emotie genoemd als de ware oorzaak van oorlogen. Dat geldt net zo goed

'Wie niet bereid is wreed te zijn, kan beter burgemeester van Disneyland worden'

voor mannen als voor vrouwen. Mannen bedenken niet voor niets zo oneindig veel oorlogsspelletjes. Ze houden van oorlog. Van de gladiatoren in de arena's, via middeleeuwse tournooien tot aan actuele computergames als 'World of Warcraft'. Vrouwen houden van soldaten. Ze moedigen hen aan, begeleiden hen tot aan hun vertrek naar het slagveld (of vernederen hen als ze weigeren deel te nemen aan de oorlog), bidden voor hen, verzorgen hen als ze gewond zijn, koesteren en omhelzen hen bij terugkeer en huilen

om hen als ze zijn omgekomen. Zonder vrouwen zou er dus geen oorlog zijn. Dit is allemaal verankerd in de hormonen van beide seksen, waarbij het niet uitmaakt of het om testosteron of andere hormonen gaat."

S.A.: *Stel dat u, als gedurfd en origineel denker, wereldwijd de macht in handen heeft, welke maatregelen zou u onmiddellijk nemen? Heeft u een boodschap voor onze wereldleiders?*

M.v.C.: "Ik weet niet of ik wel een gedurfd en origineel denker ben. Alles dat ik zeg, is al talloze malen eerder gezegd door personen die daarvoor veel beter gekwalificeerd zijn. Als ik dan toch een advies mag geven, zou ik Bin Laden en Obama en Netanyahu en Hamasleider Ismail Hania de raad willen geven het eens te worden over een plaats en een tijd om hun geschillen voor eens en altijd uit te vechten. Net zoals Paris en Menelaos in Homerus' werk. Dat zou veel problemen in de wereld voorkomen." 🎓

FOTOGRAFIE: © PHILIP PROVILLY
VERTALING: JACQUES GELUK

Martin Levi van Creveld is een in Rotterdam geboren, maar in Israël opgegroeide wetenschapper en schrijver op het gebied van militaire geschiedenis en strategie. Hij is een der gezaghebbendste, nog levende auteurs in zijn vakgebied en heeft (gast)docentschappen bekleed aan nagenoeg elke Westerse instelling die zich bezighoudt met militair-strategische vraagstukken, waaronder het U.S. Naval War College. Zijn bekendste boeken zijn: 'Command in War', 'The Transformation of War', 'The Sword and the Olive' en 'The Rise and Decline of the State'. Van Creveld spreekt, naast Hebreeuws, Engels en Duits, ook Nederlands. Hij is afgestudeerd aan de London School of Economics en de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem. Aan deze laatste instelling is hij sinds 1971 als hoogleraar verbonden, inclusief het befaamde U.S. Naval War College.

martinvancreveld@speakersacademy.eu